

Nr 5.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa åtgärder till beteskulturens främjande; given Stockholms slott den 30 januari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 januari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet von Stockenström anför:

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 81, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för vissa åtgärder för beteskulturens främjande beräkna för budgetåret 1931/1932 ett belopp av 30,000 kronor.

Sedan beredningen av ärendet numera slutförts, anhåller jag att ånyo få anmäla frågan.

Vid 1930 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 337 och II: 553, bland annat, att anslag måtte anvisas för beteskulturens befrämjande att utgå såsom bidrag till svenska betes- och vallföreningen, nämligen *dels* 500 kronor för fröodling av de inom Norrland viktigaste betesgräsen, *dels* 20,400 kronor, varav 11,400 kronor såsom engångsanslag, för anordnande av kultiveringsförsök för utrönande av vilka metoder, som borde förordas vid beteskulturens införande på olikartade jordområden i Norrland, *dels* och 42,000 kronor, varav 12,000 kronor såsom engångsanslag, för anordnande av fyra kontrollgårdar.

Motionerna remitterades till särskilda utskottet, som över desamma inhämtade yttrande av lantbruksstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen framhöll, att man såväl utom som inom landet på senare tid ägnat allt större uppmärksamhet åt frågan, huruvida en betydligt större del av den för en viss produktion erforderliga myckenheten foder icke skulle kunna produceras inom jordbruket självt. Ej minst hade intresset därvid inriktats på möjligheten att undgå de dyrbara inköpen av de oftast utländska äggviterika kraftfodermedlen. Genom numera vunnen erfarenhet hade konstaterats, att detta syfte i ej ringa grad kunde ernås genom ett rationellt utnyttjande av vid olika jordbruk förefintliga möjligheter att anordna kulturbeten. Svenska betes- och vallföreningen hade på detta område nedlagt ett förtjänstfullt arbete men ytterligare undersökningar vore alltjämt av nöden. Den moderna vallkulturen syntes emellertid dessutom erbjuda vissa möjligheter till produktion av även för vinterutfodringen lämpat foder av sådan sammansättning, att det i viss mån kunde ersätta de under denna utfodringstid hittills allmänt använda främmande kraftfodermedlen. Här vore man inne på ett område, där jämförelsevis få och mindre omfattande erfarenhetsrön ännu föreläge och där fältet stode öppet för anställande av praktiskt-vetenskaplig forskning och inhämtande av praktisk erfarenhet.

Lantbruksstyrelsen förklarade sig därför dela motionärernas uppfattning om önskvärdheten av att möjlighet, i den mån sådan icke redan kunde anses föreligga, bereddes att till grundlig och sakkunnig utredning upptaga de, så vitt man kunde bedöma, viktiga spörsmål, som omförmäldes i motionerna. Emellertid torde det utkast till den tilltänkta verksamhetens praktiska utförande och kostnaderna härför, som föreläge i motionerna, knappast giva tillräckligt stöd för en säker mening angående denna del av spörsmålet och därmed eventuellt förenade anslagsbehov. Styrelsen påpekade, att förslaget icke varit föremål för ingående granskning av sakkunniga myndigheter — styrelsen hade på den korta tid, som stått till buds för yttrandets avgivande, icke kunnat åstadkomma en mera ingående utredning — och framhölle särskilt, att tillräcklig undersökning icke syntes hava skett angående eventuellt förefintliga möjligheter att genom utnyttjande av andra statliga eller statsunderstödda institutioner, som vore verksamma på hithörande eller närliggande områden, nedbringa kostnaderna och förebygga dubbelarbete. Under sådana förhållanden och då det syntes önskvärt, att i motionerna förordad undersöknings- och forskningsverksamhet ju förr dess hellre komme till stånd, syntes ett eventuellt statsanslag böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att, sedan verksamhetens planläggning gjorts till föremål för sedvanlig utredning, på det sätt och i den mån, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt, användas för ändamålet.

Ärendet upptogs av *särskilda utskottet* till prövning i samband med handläggningen av Kungl. Maj:ts till riksdagen avlätna proposition, nr 266, angående vissa åtgärder för mejerihanterings och smörexportens befrämjande. I sitt utlåtande nr 3 framhöll utskottet (sid. 42), att utskottet funne det angeläget, att alla möjligheter till produktionens förbilligande tillvaratogs. Utskottet anförde vidare i huvudsak följande. En sådan möjlighet av betydande räckvidd låge otvivelaktigt i en övergång i större utsträckning till billigare inhemskt foder. Utskottet delade till fullo motionärernas uppfattning angående vikten utav, att i sådant syfte ytterligare åtgärder snarast vidtoges till beteskulturens befrämjande. I likhet med vad lantbruksstyrelsen hade anförut yttrande, ansåge utskottet emellertid, att de av motionärerna föreslagna åtgärderna, som skulle medföra relativt betydande årliga anslag av statsmedel, måste underkastas närmare granskning av sakkunniga myndigheter. Ehuru väl ett bifall till motionärernas yrkanden sålunda icke då torde kunna ifrågakomma, borde emellertid enligt utskottets mening i detta sammanhang framhållas angelägenheten utav, att erforderlig ytterligare utredning angående åtgärder i berörda syfte måtte bedrivas med sådan skyndsamhet, att förslag i ämnet kunde föreläggas nästkommande års riksdag. I enlighet härmed hemställde utskottet, att motionerna i förevarande delar ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. *Riksdagen* beslöt i överensstämmelse med utskottets hemställan.

Den 3 juli 1930 anbefalldes *Kungl. Maj:t* lantbruksstyrelsen att, efter hörande av svenska betes- och vallföreningen, skyndsamt verkställa sådan ytterligare utredning rörande de i ovannämnda motioner framförda förslag angående beteskulturens främjande, som ifrågasattes i särskilda utskottets förenämnda utlåtande, samt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i sådan tid, att proposition i ämnet kunde föreläggas 1931 års riksdag.

Med skrivelse den 27 november 1930 har lantbruksstyrelsen avlämnat utredning i ämnet samt överlämnat ett av svenska betes- och vallföreningen, på lantbruksstyrelsens anmodan, den 7 november 1930 avgivet yttrande. Till följd av remiss hava utlåtanden i ärenden avgivits den 18 december 1930 av styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet samt den 5 januari 1931 av statskontoret.

Föreningen — vars förslag i ämnet i allt väsentligt överensstämmer med vad som föreslagits i ovanberörda motioner — hemställer, att för budgetåret 1931/1932 måtte anvisas ett statsanslag till belopp av 63,400 kronor, att av föreningen användas sålunda:

a) fröodlingsfält i Norrland	kronor	1,000	
b) 3 kultiveringsförsök i Norrland:			
engångskostnader	kronor	11,400	
årskostnader	»	9,000	» 20,400

c) anordnande av 4 kontrollgårdar:

engångskostnader	kronor 10,000
årskostnader	» 32,000 kronor 42,000
	tillhopa kronor 63,400.

Vallodlingens
betydelse för
lanthushåll-
ningen.

Inledningsvis redogör föreningen för vallodlingens och särskilt betesvallens betydelse för lanthushållningen. Av föreningens framställning samt remissyttrandena inhämtas härom i huvudsak följande.

För lanthushållningens ekonomi spelade, enligt *föreningen*, den animala produktionen jämte den härför erforderliga växtodlingen en mycket dominerande roll. Detta framginge tydligt nog av det förhållandet, att landets mjölkproduktion beräknades till omkring 4,100,000 ton och köttproduktion till omkring 100,000—120,000 ton årligen. Endast mjölkproduktionen beräknades år 1929 representera ett värde av omkring 500,000,000 kronor mot omkring 418,000,000 kronor för rikets spannmålsskörd. Åkerbrukets hela vegetabiliska produktion (betet dock ej inräknat) beräknades för samma år till ett värde av 1,063,000,000 kronor; 80—85 procent därav användes emellertid till foder. Det förnämsta fodret för alla gräsätande djur vore under sommarhalvåret bete och vintertiden hö. Av rikets åkerareal, beräknad till 3,716,000 hektar, utgjorde också 1,330,000 hektar vall, utom 137,000 hektar åkerjordsbete. Till foderarealen hänfördes vidare 526,000 hektar slätteräng och 743,000 hektar betesäng.

Möjligheten att åstadkomma även en ringa förbättring med avseende på de ekonomiska förutsättningarna för vår djurhållning, borde sålunda från det allmänna sidan beaktas. Så skulle en minskning av mjölkens framställningskostnad med blott 1 öre per kilogram betyda en årlig besparing för vårt jordbruk av 40 miljoner kronor.

Intet annat område inom vår lanthushållning torde heller erbjuda större förbättringsmöjligheter. Erfarenheten visade nämligen, att genom lämpliga åtgärder väsentligen ökade skördar kunde erhållas från gräsvallar av olika slag, något som i all synnerhet ägde sin giltighet för naturliga betes- och ängsmarker. Viktigare än att öka fodermängden torde emellertid under nuvarande förhållanden vara en kvalitativ förbättring därav. För åstadkommande av lämpliga foderstater för våra högproducerande ladugårdsbesättningar erfordrades nämligen vid användning av sådant foder som vanligen skördades betydande tillskott av äggviterikt kraftfoder, vilket till stor del måste importeras. Så uppginge förbrukningen i vårt land av foder med utländskt ursprung under åren 1925—1927 till ett värde av över 75 miljoner kronor per år. Att ett dylikt förhållande verkade ekonomiskt tyngande för handelsbalansen vore tydligt, och detta bleve så mycket mera betänkligt sedan klarhet vunnits därom, att våra egna resurser för åstadkommande av det bästa och sundaste av alla fodermedel ännu till stor del vore outnyttjade. Erfarenheten visade dock, att produktionens förbilligande för den enskilde odlaren möjliggjordes genom ett bättre tillvaratagande av anförda resurser, något som just under nuvarande förhållanden borde vara av största intresse. Detta framginge också vid en jämförelse av de anskaffningspriser för fodermedel, vilka under de närmast föregående, i dylikt avseende mera normala åren varit gällande. Dessa priser hade nämligen — om man bortsåg från närvarande lågkonjunktur — hållit sig omkring:

för kraftfoder	15—18 öre per foderenhet
» hemmaodlad fodersäd	15—18 » » »
» rotfrukter och grönfoder	15—18 » » »
» hö	10—15 » » »
» kulturbete	5—8 » » »

Särskilt under år 1930 hade emellertid importpriset å kraftfoder sjunkit mycket betydligt, väl främst beroende på världsmarknadens fallande spannmålspris. Utfodringen måste emellertid i stort grundas på hemmaproducerat foder. Sålunda borde en beräkning av foderkostnaden för vårt jordbruk alltid väsentligen grundas på framställningskostnaderna inom vår egen lanthushållning och, frånsett att dessa knappast under de senare åren undergått någon väsentlig förändring, insåges lätt, att gräsmarksfodret alltid vore det billigaste. Erinras finge emellertid, att också världsmarknadspriset på animala produkter under år 1930 sjunkit märkbart, varför frågan om utfodringens förbilligande även av detta skäl erhållit en ökad aktualitet.

Utsträckt betesgång för sommarhalvårets vidkommande och mera hö i foderstaten för vintern borde sålunda ur ekonomisk synpunkt eftersträvas. En betydande allmän omläggning av sättet för foderbehovets tillgodoseende genom betes- och slättervallar erfordrades likväl för att i dylikt avseende komma till effektivt resultat. Främst måste den rådande äggvitebristen i vårt inhemska foder i möjligaste mån avhjälpas. Detta kunde också ske genom baljväxtrikare slättervallar i växtföljden, genom tidigare skörd av fodervallarna i allmänhet samt måhända även och särskilt genom, i lämplig utsträckning, övergång till vall av betestyp för omväxlande bete och slätter.

Med ökade ekonomiska svårigheter och därmed minskad köpkraft för kraftfoder hade baljväxtrandelens betydelse i våra slättervallar allt mer uppmärksammas. Den tidigare foderskördens större äggvitevärde vore numera även fullt konstaterad; utredning rörande den ekonomiska betydelsen därav vore emellertid av nöden för att man i praktiken mera allmänt skulle kunna rekommendera härför erforderliga metoder. Påvisat vore även, att vall av betestyp lämnade avsevärd avkastning av äggviterikt foder för hö eller ensilageberedning. Då råproteinhalten i vanligt gräsblandat klöverhö brukade uppgå till 9—10 procent, innehölle hö från vall av betestyp enligt gjorda undersökningar 13—15 procent därav och ej sällan betydligt mera.

Genom föreningens verksamhet kunde numera anses ådagalagt, att den täta kulturvallen av betestyp lämnade det billigaste, bästa och sundaste foder, som kunde åstadkommas, och att detta i betesstadiet hade en koncentrationsgrad, som vore jämförlig med kraftfodrets; att kraftfoderfrågan därför genom rationell beteskultur kunde anses löst för sommarens vidkommande; att kulturbete lämnade tillräcklig avkastning även för upprätthållande av den nutida höga mjölkavkastningen; att också avkastningen per arealenhet av äggviterikt och i andra avseenden värderikt foder genom beteskulturen bleve den högsta möjliga; samt att rationell betesdrift därför förbilligade djurhållningen ej blott direkt utan även indirekt genom uppkomsten av sundare och produktionskraftigare djurbesättningar.

Dessutom borde ihågkommas, att den moderna forskningen visat, att produkter åstadkomna genom en rationellt ordnad utfodring, grundad på gräsvallarnas foder, bleve av högre kvalitativt värde, en omständighet som särskilt med hänsyn till den därav uppkommande vitaminhaltens hälsovärde inom en nära framtid mer än hittills torde komma att kräva beaktande.

Vad föreningen i sådant avseende anfört, anser sig *lantbruksstyrelsen* i

stort sett kunna vitsorda. Styrelsen framhåller vidare, att, om ock den ekonomiska betydelsen av beteskulturen med fallande foderpris icke kunde angivas i så stora tal, som tidigare med då gällande höga pris å kraftfoder och spannmål allmänt skett, styrelsen funne denna fortfarande vara att anse såsom en av de viktigaste hävstångarna till förbättrande av jordbrukets ekonomi över hela landet och icke minst i Norrland. Betskulturens betydelse syntes lantbruksstyrelsen vara så allmänt erkänd, att ytterligare utredning om behovet av erforderliga åtgärder från det allmännas sida till denna kulturs främjande knappast torde vara av behovet påkallad.

Centralanstaltens styrelse understryker för sin del betskulturens stora betydelse för vårt lands jordbruk. Av olika jordbrukstekniska problem torde väl för närvarande betesfrågan höra till de allra viktigaste, och även ur ekonomisk synpunkt hade betesproblemet en betydande räckvidd. Inseende detta hade jämväl statsmakterna ägnat betesskötseln ett alltmer ökat intresse, och för närvarande utginge till olika åtgärder för främjande av betskulturen efter våra förhållanden jämförelsevis stora belopp. Men om sålunda betesskötseln utbredning av statsmakterna stimulerades på olika sätt, så vore det å andra sidan av utomordentlig vikt, att utvecklingen på detta område stöddes och befruktades av en tillräckligt omfattande forsknings- och försöksverksamhet. Det kunde eljest befaras, att de betydande summor, som staten och jordbruket självt årligen ställde till förfogande för betesskötseln utbredning och rationalisering, icke bleve så väl använda som annars skulle kunna förväntas.

Fröodling av
betesgräs för
Norrland.

Bland åtgärder till betskulturens främjande ifrågasattes uti motionerna i första hand anvisande till betes- och vallföreningens förfogande av ett med 500 kronor utgående anslag till fröodling av de för Norrland viktigaste betesgräsen.

Under framhållande av behovet utav tillgång på särskilt för Norrlands klimat och odlingsförhållanden lämpligt frö av betesvallväxter och den nuvarande bristen därpå föreslår *betes- och vallföreningen* — som finner det av motionärerna föreslagna beloppet av 500 kronor för lågt — att ett statsbidrag för ändamålet av 1,000 kronor årligen under fem år måtte beviljas. I motiveringen till detta förslag erinrar föreningen, att kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå ävensom föreningen själv i förevarande syfte anställt försök med fröodling i mindre skala, försök som visat möjligheten att inom Norrland bedriva fröodling. Såsom bevis härför åberopas jämväl vissa försöksresultat, för vilka redogörelse lämnats i Sveriges fröodlarförbunds årskrift 1929.

Lantbruksstyrelsen finner i likhet med föreningen frågan om tillgång på frö av för landets olika delar lämpliga sorter och stammar av betesväxter vara av stor betydelse för betskulturens ändamålsenliga utveckling. Frågans lösning torde emellertid enligt lantbruksstyrelsens mening i första hand vara en fråga om åstadkommande genom urval eller förädling av lämpliga sorter och stammar. På detta stadium fölle frågan emellertid inom området för växtförädlingen. Sveriges utsädesförening hade också upptagit denna fråga på sitt arbetsprogram; och hade riksdagen från och med budgetåret 1927/1928 beviljat nämnda förening ökat statsanslag bland annat i syfte att möjliggöra ett mera omfattande förädlingsarbete på detta område. Enligt lantbruksstyrelsens förmenande torde det få anses mest rationellt, att de allmänna medel, som ställdes till förfogande för ändamålet, samlades på en hand och då hos utsädesföreningen.

Vidare vore emellertid tillgången på lämpligt frö beroende av att odling av sådant frö verkligen komme till stånd. Då det här sålunda vore fråga om att igångsätta odling, ansåge lantbruksstyrelsen goda skäl tala för att staten genom stödande av försöksodlingar trädde emellan, till dess att allmänheten lärt sig inse betydelsen av att särskilt för ändamålet odlat frö komme till användning. Emellertid ville lantbruksstyrelsen erinra, att styrelsen i skrivelse den 12 november 1930 med utlåtande över en av Sveriges fröodlarförbund gjord framställning om statsanslag tillstyrkt bifall till förbundets ansökning om en ökning i förut utgående understöd med 1,500 kronor i syfte att sätta förbundet i tillfälle att vidtaga försöksodling av frö för betesvallar. Styrelsen ansåge sig emellertid böra framhålla, att statsunderstöd för ändamålet enligt styrelsens förmenande icke borde splittras och att all statsunderstödd fröodling av detta slag borde ske genom fröodlarförbundet. Att de statsmedel, som ansåges böra anvisas för stödandet av fröodlingen utav betesväxter, icke borde splittras på olika statsunderstödda institutioner, syntes lantbruksstyrelsen så mycket mera naturligt, som ledningen av fröodlarförbundet såsom bekant handhades av föreståndaren för betes- och vallföreningen. Därest lantbruksstyrelsens förslag om statsbidrag till fröodlarförbundet skulle vinna beaktande, syntes därav böra följa, att understöd till fröodling av betesväxter icke därjämte borde utgå till annan institution.

Styrelsen för centralanstalten ävensom *statskontoret* hava icke funnit anledning till erinran mot vad lantbruksstyrelsen sålunda föreslagit.

Jag torde få erinra, att Kungl. Maj:t den 28 november 1930 med anlitande av anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar beviljat statsbidrag för budgetåret 1930/1931 till Sveriges fröodlarförbund med 8,000 kronor, innebärande ett i förhållande till närmast föregående år med 1,000 kronor ökat anslag samt innefattande medel jämväl för anordnande av fröodlingsförsök och demonstrationsfält med betesgräs.

I anslutning till de i motionerna angivna förslagen ifrågasätter *betes- och vallföreningen* vidare anordnande av tre kultiveringsförsök i Norrland samt anför härutinnan följande.

Kultiverings-
försök i
Norrland.

För framgången av det norrländska jordbruket vore gräsmarkskulturen särskilt avgörande. Föreningen hade också sökt att i möjligaste mån verka för tillämpningen av tidsenligare principer vid den norrländska betes- och vallkulturen och därför i Norrland utfört en del försök, varigenom en första vägledning erhållits. I trakten av Luleå hade kemisk-växtbiologiska anstalten i samförstånd med betes- och vallföreningen arbetat i samma riktning. Klarhet hade sålunda vunnits om de stora möjligheter, som förelåge för åstadkommandet av relativt rikt avkastande gräsarealer därstädes. Under någorlunda gynnsamma förhållanden hade erhållits en avkastning, vilken egentligen icke kunde anses stå efter den i mellersta Sverige vanligen uppnådda. Betydande svårigheter för frågans vidareförande hade emellertid uppstått sig såväl på grund av gammal inrotad vana vid skogsbetning som även och ej mindre på grund av ofta förekommande egenartade klimatiska och jordmånsförhållanden.

Utom en ekonomisk upplysningsverksamhet, med påtagliga praktiska exempel till sitt stöd, erfordrades sålunda för betes- och vallkulturens önskvärda framförande i Norrland särskilda försök. Här kunde man icke, såsom f. n. vore möjligt i mellersta och södra Sverige, mera allmänt rekommendera anläggande av betesvallar på åkerjord. För anskaffande av kulturbete — skogsbetets tid vore med nuvarande krav på avkastning från djuren omöjligt att vidhålla — måste alltså kultivering av härför erforderliga arealer åstadkommas. Detta borde visserligen ske möjligast billigt men givetvis även på sådant sätt, att önskvärd effekt åstadkommes. Det hade visat sig, att under vissa förhållanden — såsom på genomsläpplig moränjord med tillräcklig myllhalt och godartad växtmatta — en mera ytlig kultivering kunde medföra gott resultat. Där så vore fallet, borde denna billigare metod givetvis användas. Under andra jordmånsförhållanden åter — på mera ogenomsläpplig, mjäleartad jord med råhumus — syntes nödvändigt att genomlufta jorden, åstadkomma starkare kalkning o. s. v., vilket allt fordrade en med nyodling ganska jämförlig kultur. Men även detta arbete kunde utföras på olika sätt, medförande större eller mindre kostnader. Den korta norrländska växtperioden nödvändiggjorde också för hög kultur, att jorden vid vårens inträde möjligast snabbt erhöle en högre temperatur. Denna påverkades åter av grundvattenståndet. Med hänsyn såväl härtill som vattenståndets inverkan på fodrets kvalitet vore det av betydelse att erhålla kännedom om, i vad mån reglering därav genom dikning och dränering borde tillrättas.

Det borde sålunda bliva till upplysning och hjälp för beteskulturen i Norrland, ifall berörda synpunkter kunde klarläggas genom tillräckligt noggranna försök och undersökningar. Nyttan härav skulle komma såväl det norrländska jordbruket i allmänhet som även och särskilt det pågående nyodlings- och kolonisationsarbetet till del. För ändamålet borde särskilda kultiveringsförsök anordnas, vardera med en storlek av i sin helhet omkring 4 hektar, antingen i ett fält eller möjligen, på grund av här förekommande ojämna markförhållanden, fördelade på flera smärre fält i varandras närhet. Med hänsyn till de norrländska odlingsförhållandena vore lämpligt, att ett dylikt försök anlades i Jämtlands, ett i Västernorrlands och ett i Västerbottens län. Behovet härav för Norrbottens vidkommande torde kunna tillgodoses genom kemisk-växtbiologiska anstaltens arbete på området.

Närmast skulle försöken i fråga avse att möjliggöra en jämförelse av resultaten vid anläggning av kulturbete genom en billigare ytkultur med fullständigare uppodling under iakttagande av båda fallen av dräneringens verkan (åstadkommen reglering av grundvattenståndet).

Givet vore att kalkningens, jordympningens och hjälpsåddens ekonomiska betydelse i ty fall skulle beaktas. För bedömande av resultaten bleve, utom särskilda jordmåns- och markbiologiska undersökningar, även nederbörds- och temperaturobservationer samt botaniska och kemiska foderanalyser nödvändiga. För erhållande av praktiskt pålitliga resultat måste avkastningen bedömas genom betande djur, och för komplettering härav borde särskilda slätterytor anordnas.

Ledning för försökens anläggning och skötsel torde kunna ordnas genom vederbörande konsulent inom betes- och vallföreningen med biträde av lokalt arbetande jordbruksfunktionär, vilken vore eller kunde bliva anställd inom orten och som vintertiden hade annan sysselsättning. Föreningen hade erfärit, att ett dylikt arrangement skulle kunna tänkas, enär inom resp.

områden, tack vare stort intresse från hushållningssällskapens sida för beteskulturen, lämplig person härför finnes eller komme att anställas.

På grund härav och med ledning av inom föreningen vunnen erfarenhet ansåge föreningen, i anslutning till motionärernas förslag, följande anslag erforderliga för ett vart av försöken i fråga:

Engångskostnader.

Anläggning med erforderlig dränering, kalkning, vattenanordningar och inhägnad (6–8 fällor)	kronor	2,400
Anordningar för grundvattenståndsmätningar	»	200
Kreatursvåg med frakt, erforderligt skjul och inmontering jämte andra försöksattiraljer	»	1,000
Resor för planläggning och ledning	»	200
	Kronor	3,800.

Årliga kostnader.

Arvode till assistent jämte reseersättning för denne	kronor	1,500
Gödselkostnader, extra arbeten såsom gödselspridning, ruggslätter, djurens vägning resp. mjölkning m. m.	»	600
Botaniska och kemiska analyser och övriga undersökningar	»	400
Ledning och kontroll, bokföring och diverse material härför	»	500
	Kronor	3,000.

För första året skulle sålunda erfordras:

Anläggningskostnader	kronor	11,400
Underhåll och material	»	9,000
	Kronor	20,400

och för övriga fyra år 9,000 kronor årligen.

De anförda posterna torde icke kräva mera ingående motivering. Anläggningskostnaderna hade övervägts och icke givit anledning till anmärkning. Övriga engångskostnader torde icke heller kunna nedbringas. Assistentarvodet hade, av förut anförda skäl, beräknats lågt men torde kunna tillämpas på grund av utsikten att erhålla biträde av även för annat ändamål anställda personer, även om någon jämkning, beträffande kostnaderna för de olika platserna, kunde behöva ifrågakomma. I posten för gödselkostnader samt extra arbeten av olika slag och djurens tidvisa vägning m. m. inginge även omkostnader för erforderliga slätterförsök och deras genomförande, anordnande av smärre inhägnader, åtgärder för fodertorkning o. s. v. Analyskostnaderna torde vara lågt beräknade — för botaniska ståndortsanalyser 150 kronor samt för 12 à 15 fullständiga kemiska analyser 250 kronor — och torde icke kunna undgås, om resultaten skulle få önskvärd belysning. Att för lägre belopp än det angivna genomföra försöken i fråga syntes icke tänkbart, särskilt som för desamma vissa extra rese- och andra oförutsedda kostnader icke torde kunna undvikas.

För erhållande av praktiskt vägledande resultat borde försöken pågå åtminstone under 5 år, varför anslagsbehovet i dess helhet sålunda komme att uppgå till 56,400 kronor.

Genom försöken i fråga borde ej blott högst önskvärd ledning erhållas för bedömande av vilka odlingsmetoder, som företrädesvis borde rekommenderas i Norrland vid nyodling och kolonisation, utan även för den betydelse-

fulla frågan om beteskulturens rationella genomförande i allmänhet därstädes. Detta skulle vara av värde såväl direkt för upplysningsarbetet inom dessa vidsträckta områden som ock för erhållande av effekt av de betydande statsanslag, som här årligen beviljades för nyodlingar och betesförbättring.

Lantbruksstyrelsen anför:

Inledningsvis erinrar styrelsen, dels att utförande av kultiveringsförsök torde få anses falla inom ramen för betes- och vallföreningens allmänna uppgift, dels ock att de senare årens raska stegring av föreningens allmänna anslag upprepade gånger motiverats med de krävande uppgifter, som ett tillgodoseende av särskilt Norrlands behov på detta område medförde. I sådant avseende ansåge sig lantbruksstyrelsen böra erinra om chefens för jordbruksdepartementet yttrande till 1925 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 87, varuti såsom motiv till den då av Kungl. Maj:t föreslagna betydande ökningen av statsbidraget till föreningen, bland annat framhållits, »att med hänsyn till de i Norrland rådande säregna förhållandena och jämväl i betraktande av den där bedrivna statsunderstödda kolonisationsverksamheten åtminstone tillsvidare en med dessa förhållanden förtrogen konsulent borde avses för denna trakt av landet». Jämväl vid motiveringen av ökat anslag till föreningen för budgetåret 1928/1929 hade departementschefen särskilt framhållit vikten av en vidgad verksamhet i Norrland (se 1928: IX. H. T. p. 72), vilket motiv 1928 års riksdag understrukit i sitt beslut för beviljad anslagshöjning (R. skr. 1928 nr 50 p. 26).

Lantbruksstyrelsen anser sig vidare icke kunna underlåta att framhålla det anmärkningsvärda däri, att betes- och vallföreningen, som icke ifrågasatte särskilda anslag för ifrågavarande försöksverksamhet inom Norrbotten, syntes förutsätta, att kostnaderna därför skulle kunna inrymmas inom ramen för växtbiologiska anstaltens allmänna anslag, vilket emellertid ingalunda tillmätts jämförelsevis rikligare än anslaget till betes- och vallföreningen.

Lantbruksstyrelsen har ansett sig böra särskilt anmärka ovanstående, då berörda förhållanden icke torde böra lämnas ur sikte vid bedömandet av ett rationellt ordnande av kultiveringsförsök för betesmark inom Norrland.

Styrelsen delade nämligen betes- och vallföreningens uppfattning angående behovet av en grundlig undersökning på förevarande område. Styrelsen ansåge sig icke heller kunna förutsätta, att den härför erforderliga försöksverksamheten i sin helhet skulle kunna utföras inom den anslagsram, inom vilken de på området verksamma statsunderstödda institutionerna för närvarande hade att röra sig. Vad föreningen anfört beträffande denna verksamhet, i vad avsåge Norrbotten, syntes emellertid visa betydelsen av samarbete mellan olika försöksinstitutioner med samma eller likartad verksamhet. Lantbruksstyrelsen ansåge det icke böra vara uteslutet, att försök av denna art skulle kunna ordnas på ett fullt tillfredsställande sätt men med mindre kostnad för statsverket, om samarbete anordnades mellan betes- och vallföreningen och sådan jordbruksförsöksinstitution inom Norrland, som genom statens försorg vore innehavare av försöksgård. Innan särskilda åtgärder vidtoges för ordnande av ifrågavarande försöksverksamhet inom Västernorrland, syntes det därför vara nödvändigt att undersöka, huruvida försöken i fråga icke skulle på ett mera ekonomiskt sätt kunna anordnas i samband med försöksverksamheten vid den under styrelsens för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet inseende ställda, staten

tillhöriga försöksgården vid Offer. För Jämtlands vidkommande ansåge sig lantbruksstyrelsen böra ifrågasätta möjligheten att vinna vissa fördelar genom ett samarbete med mosskulturföreningen i syfte att utnyttja försöksgården vid Gisselås. Enligt vad lantbruksstyrelsen hade sig bekant, förefunnos inom Jämtland redan nu en försöksverksamhet av detta slag, ehuru kanske under enklare former genom samarbete mellan betes- och vallföreningen och Jämtlands läns hushållningssällskap vid den sällskapet tillhöriga egendomen Medstugan. Denna försöksverksamhet åsyftade emellertid särskilt det för Norrland så betydelsefulla fjällbetet. En undersökning rörande eventuellt utnyttjande för ifrågavarande ändamål av de utav lantbruksstyrelsen här påpekade möjligheterna till anordnande av försöksverksamheten, i vad den avsåge Jämtland och Västernorrland, syntes styrelsen böra komma till stånd, innan statsverket iklädde sig så betydande kostnader för anläggande av särskilda försöksfält för ändamålet, som här ifrågasattes. I samband härmed torde också böra undersökas, i vad mån växtbiologiska anstalten i Luleå vore i behov av särskilt statsbidrag för att sättas i stånd att utföra de försök på området, vartill förhållandena inom Norrbotten kunde föranleda.

Inom Västerbotten torde emellertid möjlighet till samarbete på detta område med annan försöksinstitution icke föreligga. Då redan en väl planlagd försöksverksamhet på detta område vid *en* plats inom Norrland torde få avsevärd betydelse för hela denna landsdel, ansåge sig lantbruksstyrelsen böra föreslå, att i avvaktan på ytterligare utredning i ärendet statsmedel måtte ställas till förfogande för anordnande av kultiveringsförsök å betesmark inom Västerbotten.

Emot de av betes- och vallföreningen för ändamålet beräknade kostnaderna för ett sådant försöksfält syntes emellertid vissa erinringar kunna göras.

Föreningen angåve icke, under vilka förhållanden jord för ändamålet skulle disponeras. Då emellertid avsikten vore, att försöken skulle pågå endast 5 år, syntes det ligga i sakens natur, att den mark, som för ändamålet vore behöflig, för denna tid upplättes av jordägaren. Ett kultiveringsarbete, som å denna mark utfördes, finge emellertid ett avsevärt bestående värde, som komme jordägaren till del. Det syntes under sådana förhållanden, som om en tredjedel av den beräknade kultiveringskostnaden borde drabba jordägaren i form av arbete och tillhandahållet stängselvirke. Några svårigheter att under sådana villkor erhålla dispositionsrätten till den erforderliga försöksmarken syntes lantbruksstyrelsen icke böra vara för handen. Själv anläggningskostnaden, i vad denna skulle täckas av statsmedel, komme under sådana förhållanden att sänkas med 800 kronor eller från 2,400 kronor till 1,600 kronor.

Då lantbruksstyrelsen vidare, såsom av vad redan anförts torde framgå, ansåge, att resor för planläggning och ledning av anläggningsarbetet borde falla inom ramen för betes- och vallföreningens allmänna verksamhet, varför medel ställts till föreningens förfogande, syntes den härför beräknade posten av 200 kronor böra utgå.

Om hänsyn toges till de erinringar, lantbruksstyrelsen sålunda gjort, skulle engångskostnaden för försökens anordnande böra beräknas till 2,800 kronor eller 1,000 kronor lägre än föreningen ifrågasatt.

I fråga om de årliga driftkostnaderna för försöksfältet ansåge sig lantbruksstyrelsen icke böra göra annan erinran, än att, i analogi med vad styrelsen föreslagit i fråga om engångskostnaderna, det till ledning och

kontroll av försöket beräknade beloppet av 500 kronor syntes böra utgå. Årliga driftkostnaden för ifrågavarande försök skulle således enligt lantbruksstyrelsens förmenande böra beräknas till 2,500 kronor i stället för av föreningen föreslagna 3,000 kronor.

Sammanlagda kostnaden för engångsutgifter och ett års drift av försöksfältet i fråga skulle enligt lantbruksstyrelsens beräkningar uppgå till 5,300 kronor och totala kostnaden för försökets genomförande under förutsättning av 5 års verksamhet till 15,300 kronor.

Lantbruksstyrelsen ville emellertid i detta sammanhang framhålla, att skäligheten uti det föreslagna arvudet jämte däri inberäknade resekostnader för den assistent, som skulle hava närmaste kontrollen över försöket om hand, borde i hög grad vara beroende av dennes övriga verksamhet och huruvida härför eventuellt kunde förvärfvas person med verksamhet i försöksfältets omedelbara närhet. Skulle så vara fallet, torde den beräknade ersättningen avsevärt överstiga vad som kunde anses skäligt för det med kontrollen förenade arbetet. Med hänsyn dels till detta förhållande, dels ock till önskvärdheten av att denna del av verksamheten närmare kunde överblickas, anså sig lantbruksstyrelsen böra föreslå, att för ändamålet eventuellt anvisade medel ställdes till betes- och vallföreningens förfogande mot redovisningsskyldighet.

I fråga om kultiveringsförsöken i Norrland finner *styrelsen för centralanstalten* i likhet med lantbruksstyrelsen, att ytterligare utredning är önskvärd. Vad särskilt angår möjligheten att anordna beteskultiveringsförsök i samband med övrig försöksverksamhet vid Offers försöksgård anför styrelsen, att det för närvarande, innan staten ännu övertagit ifrågavarande egendom, icke synes möjligt att avgöra denna fråga. Lantbruksstyrelsens förslag om anordnande av ett kultiveringsförsök å betesmark inom Västerbottens län tillstyrkes av styrelsen. Den av lantbruksstyrelsen verkställda beräkningen av anslagsbehovet för nämnda kultiveringsförsök har styrelsen icke funnit anledning upptaga till prövning.

Statskontoret ansluter sig i denna del till lantbruksstyrelsens och centralanstaltens samstämmade mening och förklarar sig icke hava erinran mot det beräknade medelsbehovet för ändamålet.

Kontroll-
gårdar.

Betes- och vallföreningens sista förslag går, såsom ovan angivits, ut på beviljande av ett anslag utav 42,000 kronor, varav 10,000 kronor såsom engångsanslag, för anordnande av fyra kontrollgårdar till klargörande av vissa spörsmål rörande betets ekonomi m. m.

I detta avseende anför föreningen, att föreningen redan från början av sin verksamhet eftersträvat att genom egna försök anskaffa oundgängligt underlag för sitt upplysningsarbete på området, vilket i vårt land tidigare föga påverkats av forsknings- och försöksverksamheten. Denna del av föreningens verksamhet hade emellertid hittills ingalunda varit tillfyllest. De erhållna resultaten hade dock givit stöd för den meningen, att vissa ändrade metoder för vår foderproduktion borde medföra betydande ekonomiska fördelar. Ännu återstode emellertid att under praktiska förhållanden driftsekonomiskt pröva dessa metoder, innan de rekommenderades till allmänt genomförande. Med hänsyn till ansvaret för den omfattande propaganda, som föreningen utövade, hade föreningen också sett sig nödsakad att, utöver de anslag föreningen åtnjutit, av föreningens egna tillgångar anvisa behöfliga medel till förberedande åtgärder av ovanberörda

slag. Även om föreningen därigenom icke erhållit möjlighet att upptaga arbetet i stort, hade likväl vissa erfarenheter vunnits, vilka underlättade planläggningen och genomförandet av ett dylikt arbete i mera tillfredsställande omfattning. Enstaka smärre försök och okontrollerade odlingar kunde icke bilda en tillräckligt säker grund för genomförandet av samtidens största omläggning inom vår lantushållning.

Ifrågavarande produktionsproblems praktiska prövning och kontroll borde sålunda inriktas på att åstadkomma tillförlitlig kännedom om

dels den rationella beteskulturens betydelse vid utfodringen av våra gräsätande djur, varvid särskilt mjölkproduktionen, ungdjursuppfödningen och köttproduktionen borde beaktas,

dels i vad mån genom vall av betestyp, för omväxlande betning och slätter, även äggviterikt vinterfoder av sådan beskaffenhet kunde erhållas, att på grund därav kraftfoderbesparing bleve möjlig,

dels huruvida och i vad mån dessa önskemål kunde främjas genom ändrade principer även för slättervallarnas odling och tillgodogörande, varvid särskilt den tidigare höskördens betydelse borde beaktas,

dels ock i vad mån en rationell betes- och vallkultur ekonomiskt inverkar på den animala produktionen och på lantushållningen i sin helhet.

Vid genomförandet härav borde även andra erfarenheter av värde i praktiskt avseende erhållas. Tillfälle uppkomme givetvis också att pröva den viktiga frågan om användbarheten av rekommenderade metoder för bärgning (konservering) av dylikt foder, vilken fråga i samråd med betes- och vallföreningen av jordbrukstekniska föreningen och centralanstaltens husdjursavdelning upptagits till mera ingående teknisk och vetenskaplig bearbetning.

Att för här anförda ändamål inrätta av föreningen direkt ledda, egentliga försöksgårdar skulle troligen, huru önskvärda dylika för annat ändamål än kunde vara, anses bliva för dyrbart. Det gällde ock att så snart ske kunde komma till resultat. Detta önskemål kunde tillgodoses endast genom anlåtande för ändamålet av sådana gårdar, vid vilka härför lämpliga odlingar i viss utsträckning redan funnes. Enligt vad föreningen hade sig bekant och efter av föreningens föreståndare företagen besiktning på ort och ställe, skulle följande jordbruk kunna föreslås: Thorsättra gård i Uppland, varest lerjord vore förhärskande, Boda gård vid Hasselfors i Närke med för stora delar av mellersta Sverige typisk moränjord, samt Blombacka gård i Västergötland med i största utsträckning lättare sandblandad jord.

Givet vore, att behov av en dylik utredning föreläge även och i icke mindre mån för Norrlands vidkommande. Till en början torde åtminstone en kontrollgård böra anordnas därstädes, och skulle Holm vid Björkä bruk i Västernorrlands län härför vara lämplig.

I övrigt torde rörande de ifrågasatta kontrollgårdarna få erinras om, att utsträckt betesdrift redan sedan åtskilliga år tillbaka därstädes förekomme. Av betydelse vore också, att resp. brukare i viss mån inställt gårdarnas drift i sin helhet på för dylika undersökningar lämpligt system, så att särskilda kostnader för en mera betydande omläggning icke behövde beräknas. Föreningen hade övertygat sig om, att resp. innehavare vore villiga att medverka för klarläggande av ovan anförda uppgifter och att inom ramen för överenskommen plan sålunda under erforderlig tid, åtminstone 5 år, vid sina gårdar medgiva kontrollens genomförande, under förutsättning att nedanstående ekonomiska kalkyl härför kunde komma att läggas till grund.

Engångskostnader för varje gård.

Erforderlig försöksattiralj	kronor 1,500
Förföksvallarnas iordningställande	» 500
Extra stängselkostnader	» 500
Summa kronor 2,500.	

Årliga kostnader.

Gemensamma för samtliga gårdar:	
1 överassistent	kronor 4,000
reskostnader	» 1,200
journaler och tryck	» 500
botaniska analyser	» 800
kemiska »	» 1,500
Summa kronor 8,000.	

För varje gård:

1 assistent	kronor 2,500
extra arbetskostnader	» 1,500
ersättning till försöksvärden	» 1,500
bokföringskostnader	» 500
Summa kronor 6,000.	

De totala kostnaderna för kontrollgårdarnas anordnande skulle enligt dessa beräkningar för den minimitid av 5 år, kontrollen beräknades behöva upprätthållas, uppgå till:

engångskostnader	kronor 10,000
årskostnaden 32,000 kronor per år eller för fem år	» 160,000
Summa kronor 170,000.	

I förhållande till motionärernas förslag innebure föreningens kostnadsberäkning vissa jämkningar med avseende å utgifternas fördelning och beloppens storlek. Motionärerna beräknade sålunda engångskostnaderna till 11,400 kronor och de årliga kostnaderna till 9,000 kronor för varje gård. Nödvändigt vore emellertid, att för en så betydelsefull och omfattande undersökning alla detaljarbeten bleve sakkunnigt och påpassligt utförda och erhållna resultat i fortlöpande följd och utan dröjsmål förtecknade och bearbetade. Då föreningens tjänstemän vore fullt upptagna med hos föreningen föreliggande starkt ökade arbeten krävdes för fullgörande även av sådana löpande göromål vid kontrollen i fråga, som fordrade mera kvalificerad arbetskraft, anställandet såsom överassistent av ett agronomiskt utbildat biträde. Denne skulle sålunda under föreningens ledning närmast öva tillsyn över och fullgöra olika mera krävande arbeten för kontrollen i fråga. Han skulle stå i intim kontakt med assistenterna på resp. orter, lämna för dessa nödiga anvisningar beträffande särskilda arbeten såsom skörd, bärgning, in- och utvägningar, betesgångens organisation, utfodring o. s. v. samt själv biträda därvid såväl som vid försöksresultatens införande och bearbetning. För det härtill föreslagna beloppet torde intresserad yngre agronom kunna erhållas för uppgiften i fråga. I övrigt vore erforderligt, att en (kontroll-) assistent anställdes vid varje gård, vilken dagligen hade att följa och fullgöra för försöken erforderliga göromål, införa alla uppgifter rörande skörde-

mängder, använt foder av olika slag, betesdagar, mjölkavkastning och djurens viktsförändringar m. m. samt häröver avlämna rapporter. För överassistenten och i någon ringa mån även för assistenterna bleve viss reseersättning nödvändig, och hade, med hänsyn till möjligheten för tjänsteman hos föreningen att vid resor någon gång för annat ändamål inspektera arbetet, härför beräknats det minsta möjliga. För behövliga journaler och trycksaker, vartill räknades även uppkommande behov av tabell- och skrivmaterial av diverse slag, hade upptagits en särskild post. Likaså hade för botaniska analyser och ståndortsanteckningar, vilka till stor del måste utföras på ort och ställe och ovillkorligen krävde väl tränad arbetskraft för att bli pålitliga, ett särskilt belopp upptagits. För kemiska analyser, innefattande även erforderliga jordanalyser, hade beräknats ett belopp som, om tillräckliga uppgifter för de erhållna resultatens bedömande skulle erhållas, säkerligen icke kunde underskridas. Då den egentliga avsikten med hela arbetet vore att komma till pålitliga, opartiska ekonomiska uppgifter, förutsettes för den ekonomiska kontrollen samarbete med driftsbyrån vid Sveriges allmänna lantbrukssällskap, till vilken överenskomna rapporter härför skulle avlämnas. För ändamålet erfordrades för varje särskild gård 500 kronor.

Då undersökningen i fråga icke kunde ske utan att extra göromål uppkomme, såsom för speciella skörde- och bärgningsarbeten, skördens in- och utvägning, fodertilldelningen, djurens vägning o. s. v., hade härtill uppförts 1,500 kronor. Ersättning vore beräknad till försöksvärden för extra gödsling, som från försökssynpunkt bleve erforderlig särskilt för avgörande av gödselverkan i större skala än vad som i vanliga försök vore möjligt. Härtill komme givetvis kostnad för försvårad brukning och intrång i driften, för vilket, med hänsyn till önskemålet att så långt möjligt utreda anförda uppgifter, beräknats en ersättning av 1,500 kronor. Nödvändigtvis måste kontrollen med därtill hörande arbeten kunna utföras utan hinder från gårdarnas förvaltnings sida, och att härför erforderliga arbeten tidvis komme olämpligt med hänsyn till det normala gårdsbruket och sålunda komme att förorsaka olägenheter för gårdarna i fråga vore oundgängligt.

Beträffande engångskostnaderna hade sammanlagt 1,000 kronor beräknats för speciella nyanläggningar och hjälpsädd av vallar samt uppförande av för avkastningsbedömningen erforderliga men eljest obehövliga stängsel. Detta behov såväl som behovet av försöksattiraljer, vartill hörde en fullt tillförlitlig kreaturs- och lassvåg med inmontering, borde oundgängligen tillgodoses.

Med hänsyn till föreningens uppgift och hittillsvarande verksamhet samt det trängande behovet av här föreslagna utredning för föreningens fortsatta arbete, borde kontrollen med tillhörande försök lämpligen utföras under föreningens ledning men under medverkan av centralanstaltens för jordbruksförsök husdjursavdelning i vad det gällde utfodringsfrågor och, såsom redan påpekats, av lantbrukssällskapets driftsbyrå för den ekonomiska kontrollen.

Lantbruksstyrelsen anser sig till en början beträffande förevarande förslag böra framhålla, att styrelsen delade föreningens uppfattning angående betydelsen av de problem, som här skulle bli föremål för en sakkunnig utredning. En sådan utredning kunde givetvis icke ske, utan att en kontroll av föreslagen art komme till stånd vid vissa betesgårdar, helst under olika förhållanden. Önskvärt vore givetvis om en dylik kontroll kunde komma till stånd i den omfattning, föreningen föreslagit, om också lantbruksstyrelsen anser sig böra ifrågasätta, huruvida de tre jordarter, som de av föreningen

för södra och mellersta Sverige föreslagna kontrollgårdarna enligt föreningens uppgift representerade, kunde anses fullt representativa för de jordar, som huvudsakligen komme till användning för betesbruk. Lantbruksstyrelsen saknade nämligen här någon representant för mulljorden och torvjorden.

Även om åtminstone vissa av de utav föreningen beräknade utgiftsposterna syntes något högt beräknade och utgifter för botaniska undersökningar borde falla inom föreningens allmänna verksamhet och sålunda knappast föranleda särskild anslagspost, vore de kostnader för statsverket, som här ifrågasattes för lösande av en speciell försöksuppgift, betydande. Dessa kostnaders relativa storlek framginge bäst vid en jämförelse med de kostnader, som försöksverksamheten vid särskilda försöksgårdar för försök avseende växtodlingen, med vilka de föreslagna kontrollgårdarna närmast torde vara att jämföras, årligen ådroge staten. En undersökning visade, att statsmedel till dylika försöksgårdar för budgetåret 1930/1931 utginge med följande belopp:

Till statens försöksgårdar:	
vid Lanna Borregården	kronor 22,000
» Offer	» 7,500
Till mosskulturföreningens försöksgårdar:	
vid Gisselås	» 17,000
» Flahult	» 12,100
Till kemisk-växtbiologiska anstaltens försöksgårdar:	
vid Alträsk	» 8,400
» Sunderbyn	» 5,000
	Summa kronor 72,000.

Till denna kategori av statens understödande verksamhet torde också i viss mån kunna hänföras det för samma budgetår till 100,460 kronor uppgående statsunderstödet till upprätthållande av Sveriges utsädesförenings åtta filialer, ehuru dessa filialer dock enligt lantbruksstyrelsens förmenande måste anses intaga en särställning.

Att märka vore, att statens kostnader för försöksverksamheten vid ovan nämnda försöksgårdar måste förutsättas komma att automatiskt stegras. Lantbruksstyrelsen ville i sådant avseende endast framhålla den kostnadsstegring, som för budgetåret 1931/1932 måste föranledas därav, att försöksgården vid Offer komme i full verksamhet.

Med hänsyn till de betydande kostnader, föreningens förslag innebure, syntes det lantbruksstyrelsen, som om skäl föreläge att noggrant pröva, huruvida icke syftet med den av föreningen föreslagna kontrollverksamheten skulle kunna åtminstone på ett något så när tillfredsställande sätt vinnas med något ändrade eller mindre kostsamma anordningar. Till en början syntes det kunna ifrågasättas, om fyra särskilda kontrollgårdar verkligen vore med nödvändighet av behovet påkallade för ändamålet.

Lantbruksstyrelsen vore fullt medveten därom, att en kontroll- och försöksverksamhet av denna art måste förläggas till platser, där verklig beteskultur redan föreläge. Innan staten godtog ett förslag med så vittgående ekonomiska konsekvenser, borde dock enligt lantbruksstyrelsens förmenande först utredas, huruvida icke fördelar såväl i ekonomiskt som i andra avseenden kunde vinnas genom ett mera intimt samarbete även på detta område med institutioner, som dreve likartad försöksverksamhet. Det syntes lantbruksstyrelsen sålunda icke uteslutet, att den tilltänkta kontrollverksam-

beten vid Blombacka och Holm — platser som vore belägna i grannskapet av statens försöksgårdar vid Lanna Borregården och Offer — skulle kunna ordnas på ett ur ekonomisk synpunkt fördelaktigare sätt genom samarbete mellan betes- och vallföreningen och statens centralanstalt för jordbruksförsök, under vars ledning nämnda försöksgårdar vore ställda.

Även ur andra synpunkter syntes mycket stå att vinna genom ett samarbete mellan förevarande kontroll- och försöksverksamhet och nämnda anstalt, särskilt dess husdjursavdelning. Vissa av de frågor, vilkas lösning åsyftades, syntes lantbruksstyrelsen knappast kunna lösas på ett fullt tillfredsställande sätt utan ett sådant samarbete.

En utredning av den art och omfattning, lantbruksstyrelsen här ifrågasatte, hade det under den korta tid, lantbruksstyrelsen haft till sitt förfogande efter mottagandet av betes- och vallföreningens yttrande i ärendet, icke varit för styrelsen möjligt att utföra. En dylik utredning torde för övrigt enligt styrelsens förmenande knappast kunna eller böra utföras inom lantbruksstyrelsen utan syntes falla inom området för förenämnda centralanstalts verksamhet och böra verkställas av samma anstalts styrelse i samarbete med representanter för de institutioner, vars medverkan kunde anses vara lämplig eller vars intressen på annat sätt berördes. I samband med en sådan utredning syntes jämväl till närmare omprövning böra upptagas den av lantbruksstyrelsen ovan berörda frågan om anordnande av kultiveringsförsök inom de delar av Norrland, där statligt understödda försöksgårdar funnes.

Emellertid syntes den såhunda ifrågasatta utredningen böra få ett mera vittgående syfte.

För närvarande arbetade flera med statsmedel upprätthållna institutioner på det försöksområde, som berörde gräsodlingen, vad anginge såväl slätter- som betesvall. Förutom centralanstalten för jordbruksförsök, inom vars verksamhetsområde jämväl vallodlingen i dess olika former givetvis fölle, verkade på detta område såväl betes- och vallföreningen, som hade denna odlings främjande till sitt enda syfte, som ock svenska mosskultur-föreningen och kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå. Sistnämnda båda institutioners verksamhet avsåge visserligen icke endast vallkulturens främjande, men på grund av hela sin art komme denna verksamhet måhända i övervägande grad att inriktas på vallkulturen. Ett visst intresse i samma frågor hade jämväl Sveriges utsädesförening, vars arbete i viss, icke obetydlig grad vore inriktad på förädling av vallväxter utav olika slag. Samtliga dessa institutioner sökte givetvis att förskaffa sig försöksmöjligheter i största möjliga utsträckning. Av vad lantbruksstyrelsen redan anfört frånginge, att ifrågasvarande institutioner redan ägde tillgång till sex särskilda försöksgårdar i olika delar av landet, vilka, oavsett engångskostnader, medförde icke obetydliga årliga utgifter för statsverket. Ökade krav på statsunderstöd till sådana försöksgårdar uppstode av naturliga skäl undan för undan, allt efter som verksamheten ginge framåt. Betes- och vallföreningens föreliggande förslag utgjorde enligt lantbruksstyrelsens förmenande exempel på behjärtansvärda sådana krav.

Då förenämnda institutioner arbetade var för sig och, såvitt lantbruksstyrelsen hade sig bekant, utan något mera ingående samarbete, syntes det kunna befaras, att statsmedel, som anvisades till försöksverksamhet av föreliggande art, icke skulle komma till den ur försöksverksamhetens synpunkt mest rationella användningen. Denna fråga funne lantbruksstyrelsen ur såväl statens som jordbrukets synpunkter så betydelsefull, att styrelsen an-

såge den snarast böra upptagas till omprövning. Lantbruksstyrelsen ansåge sig därför böra föreslå, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt centralanstaltens styrelse att i samarbete med representanter för betes- och vallföreningen, mosskulturföreningen, kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå och Sveriges utsädesförening verkställa en allmän utredning angående försöksverksamheten på vallodlingens område, evad denna avsåge slättervall eller betesvall, i syfte att utröna, dels vilken försöksverksamhet på förevarande område, som kunde under de närmaste åren anses ur jordbrukets synpunkt önskvärd och nödvändig, och vilka särskilda kostnader för staten, som därav kunde föranledas, dels ock huru denna försöksverksamhet skulle kunna på ett rationellt sätt uppdelas på vederbörande institutioner eller eventuellt komma till stånd genom samarbete dem emellan.

Då lantbruksstyrelsen sålunda för närvarande ansåge sig icke kunna tillstyrka åtgärder för beviljande av medel till de föreslagna kontrollgårdarna, hade styrelsen icke heller ansett sig böra verkställa någon detaljgranskning av den utav betes- och vallföreningen framlagda kostnadsberäkningen i denna del.

Med avseende å de ifrågasatta kontrollgårdarna anför *styrelsen för centralanstalten*, att det borde övervägas, huruvida den verksamhet, varom här vore fråga, redan från början borde upptagas i så stor omfattning, som av betes- och vallföreningen förutsatts. Innan så skedde, torde nämligen — såsom lantbruksstyrelsen föreslagit — en utredning rörande försöksverksamheten i allmänhet på betesområdet vara önskvärd. Även om försöksverksamheten vid ifrågavarande kontrollgårdar i huvudsak skulle komma att avse sådana driftsekonomiska spörsmål, som för närvarande knappast vore föremål för behandling vid andra försöksinstitutioner på jordbrukets område, syntes det likväl vara betydelsefullt att genom utredning erhålla närmare riktlinjer för det fortsatta arbetets bedrivande på detta område. Styrelsen hade för sin del intet att erinra mot, att en sådan utredning finge avse hela vallproblemet, liksom ej heller — därest Kungl. Maj:t skulle finna en sådan anordning lämplig — att utredningen uppdroges åt styrelsen.

Emellertid ville styrelsen icke underlåta att i detta sammanhang erinra därom, att styrelsen vid olika tillfällen påkallat Kungl. Maj:ts uppmärksamhet rörande behovet av en allmän utredning beträffande den statliga och statsunderstödda försöksverksamhetens på jordbruksområdet framtida organisation och utveckling. Sålunda hade styrelsen i yttrande den 12 november 1929 angående centralanstaltens och den högre lantbruksundervisningens inbördes ställning motiverat utredning beträffande frågan om försöksverksamhetens rationella utbyggande. Vidare hade styrelsen i skrivelse den 3 mars 1930, närmast i anledning av uppkommet förslag till anordnande av växtpatologisk och entomologisk forsknings- och försöksanstalt inom Malmöhus län, bland annat ansett sig böra framhålla önskvärdheten av att en allsidig utredning verkställdes rörande det lämpligaste förhållandet — såväl i organisatoriskt hänseende som med avseende på fördelningen av förekommande olika arbetsuppgifter — mellan de statliga och de statsunderstödda försöksinstitutionerna på icke blott växtskyddets utan även övriga områden för jordbruksförsöksverksamheten. Därjämte hade styrelsen i yttrande den 5 juni 1930 över framställning angående försöks- och förädlingsverksamhet på fruktodlingens område hemställt, att frågan om dylika åtgärder finge innefattas i ovan föreslagen utredning rörande jordbruksförsöksverksamheten i allmänhet.

Styrelsen funne sålunda stort behov föreligga av en allsidig utredning

rörande vårt lands försöksverksamhet på jordbruksområdet. Ehuru försöksverksamheten på vallområdet givetvis kunde och för vinnande av tid måhända borde utredas för sig, syntes å andra sidan, med hänsyn till vallfrågornas nära släktskap med olika andra jordbruksproblem, vissa skäl tala för att de olika grenarna av försöksverksamheten utreddes i ett sammanhang.

Men även om utredning rörande betesförsöksverksamheten alltså vore önskvärd, funne styrelsen dock icke tillräckliga skäl föreligga att i avvaktan på resultat av en sådan utredning helt uppskjuta frågan om anordnande av kontrollgårdar för betesskötseln. Styrelsen ansåge nämligen, att undersökningar av det slag, som vid berörda gårdar skulle ifrågakomma, vore av stor betydelse för bedömande av beteskulturens värde såväl för det enskilda jordbruket som för hela jordbruksnäringen. Det torde därför vara önskvärdt, att dylik kontrollverksamhet snarast möjligt igångsattes, om än i början i mera begränsad omfattning. Styrelsen ville sålunda föreslå, att för budgetåret 1931/1932 anvisades medel för anordnande av minst en kontrollgård. Vid planläggningen och utförandet av ifrågavarande kontrollverksamhet torde betes- och vallföreningen böra samarbeta med centralanstalten. Vid dylik anordning torde senare förändringar i nämnda verksamhetsorganisation, därest sådana skulle visa sig ändamålsenliga, utan svårighet kunna åvägabringas.

I fråga om kontrollgårdars anordnande erinrar *statskontoret*, att ämbetsverket i utlåtande den 10 januari 1928 angående förläggande av en fast försöksgård å kronoegendomen Lanna Borregård ansett sig böra uttala vissa betänkligheter mot anordnandet av försöksverksamhet på jordbruksområdet i form av fasta försöksgårdar innan plan för, huru den statliga och den med statsmedel understödda försöksverksamheten på sagda område skulle ordnas, blivit utarbetad och underkastad vederbörlig granskning. Samma invändning syntes statskontoret kunna göras mot förslaget att inrätta sådana kontrollgårdar för klagörande av vissa spörsmål rörande betets ekonomi m. m., som i förevarande ärende ifrågasättas. Statskontoret delade därför den mening, som uttalats av styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, nämligen att de olika grenarna av försöksverksamheten borde utredas i ett sammanhang. Däremot ansåge sig statskontoret icke kunna instämma i samma styrelses förslag att, i avvaktan på resultatet av en sådan utredning, för budgetåret 1931/1932 medel skulle anvisas för anordnande av minst en kontrollgård. Utredningen i fråga syntes nämligen statskontoret utgöra en förutsättning för varje ståndpunktstagande till spörsmålet, om och på vad sätt kontrollgårdar av ifrågavarande slag skulle anordnas.

Det har under den senaste tiden blivit allt mera uppenbart, att en förbättrad betes- och vallkultur är av mycket stor betydelse för jordbrukets ekonomi. För Sveriges lantushållning spelar den animala produktionen och foderväxtodlingen en dominerande roll. Av särskild betydelse är därvid betesdriften och höproduktionen, varför åtgärder, ägnade att öka avkastningen, höja fodrets kvalitet samt förminska produktionskostnaderna, äro av stor vikt ur jordbruksteknisk och jordbruksekonomisk synpunkt. Icke minst under rådande ekonomiska förhållanden för jordbruksnäringen torde så vara fallet.

*Departements-
chefen.*

Statsmakterna hava också ägnat hithörande spörsmål stort intresse och förståelse. Bland de åtgärder, som vidtagits på området, må erinras om statens understödande av svenska betes- och vallföreningens verksamhet. Härför har årligen från och med 1919 anvisats anslag till belopp, som för budgetåret 1931/1932 i årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 80, föreslagits till 87,000 kronor. Det vitsordas ock från olika håll, att denna förening utfört ett målmedvetet och gagnande forsknings-, försöks- och upplysningsarbete samt synes äga förutsättningar att på ett resultatrikt sätt föra utvecklingen vidare.

Fråga föreligger nu om vidtagande av ytterligare åtgärder till beteskulturens främjande. Med anledning av i ämnet väckta motioner och i avslutning till behandlingen av vissa frågor om mejerihanteringsens och smör-exportens befrämjande, uttalade fjolårets riksdag angelägenheten av att alla möjligheter till produktionens förbilligande tillvaratoges, i vilket syfte övergång i större utsträckning till billigare inhemskt foder vore av stor räckvidd, Snara åtgärder till beteskulturens främjande syntes vara av nöden, och riksdagen förväntade, att efter erforderlig ytterligare utredning förslag skulle föreläggas 1931 års riksdag. Säsom framgår av förestående, föreligger nu visst utredningsmaterial i frågan, i det att, efter anbefallning den 3 juli 1930 av Kungl. Maj:t, lantbruksstyrelsen efter hörande av svenska betes- och vallföreningen avgivit utlåtande och förslag i ämnet, varöver styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet och statskontoret avgivit remissyttranden. Medan föreningen därvid ifrågasatt ganska omfattande åtgärder såsom, förutom viss fröodling av betesgräs för Norrland, anordnande av kultiveringsförsök å betesmark å tre platser i Norrland och av fyra kontrollgårdar, har lantbruksstyrelsen till omedelbart genomförande tillstyrkt endast en begränsad del av föreningens nu förevarande program samt för övrigt ifrågasatt utredning i ett större sammanhang av den statliga och statsunderstödda försöksverksamheten på området.

För egen del vill jag beträffande de nu föreliggande förslagen till en början göra det allmänna uttalandet, att det med hänsyn till den nyss angivna betydelsen av beteskulturens främjande samt till riksdagens i fjol framhållna önskemål om förslag i ämnet till 1931 års riksdag synes mig angeläget, att utan dröjsmål, i den mån så lämpligen kan ske, ytterligare åtgärder vidtagas för samlande och tillgodogörande av praktiska rön och erfarenheter på betes- och vallkulturens område. Med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen anfört i avseende å förhindrande av dubbelarbete och ernående av enhetlighet rörande försöks- och forskningsverksamheten på beteskulturens område anser jag emellertid, att de nya åtgärderna böra givas en mera begränsad omfattning än betes- och vallföreningen ifrågasatt samt starkt inriktas på sådana aktuella och för det praktiska jordbruket väsentliga frågor, där ett påtagligt resultat synes vara att omedelbart förvänta.

Jag övergår nu att angiva min ståndpunkt till vart och ett av de tre förslag, som föreningen framfört.

Vad då först angår frågan om anvisandet av anslag å 1,000 kronor till svenska betes- och vallföreningen för fröodling av de för Norrland viktigaste betesgräsen finner jag visserligen dylik fröodling väl värd understöd från statens sida. Under återopande av vad lantbruksstyrelsen härom anfört och enär av Kungl. Maj:t ur anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar till Sveriges fröodlarförbund anvisats anslag, avseende jämväl fröodlingsförsök och demonstrationsfält med betesgräs, anser jag mig emellertid icke böra i detta sammanhang förorda anvisande av ett särskilt anslagsbelopp till betes- och vallföreningen för ändamålet.

Vad härefter angår frågan om kultiveringsförsök å betesmark i Norrland har föreningen, under framhållande av gräsmarkskulturens betydelse för Norrland, ifrågasatt anordnande av ett dylikt försök i vartdera av Jämtlands, Västernorrlands och Västerbottens län. Försöken skulle omfatta omkring 4 hektar vartdera å jord, som enligt uppgörelse härtill upplätes av enskild jordägare, samt avse sådana spörsmål som kulturbetets anläggande, ytkultiveringens och dräneringens verkan, kalkningens, jordympningens och hjälpsåddens betydelse, nederbörds- och temperaturobservationer, avkastningsbedömning genom betande djur m. m. För vart försök, som skulle pågå i fem år, beräknar föreningen 3,800 kronor i engångskostnader och 3,000 kronor i årlig driftkostnad.

Lantbruksstyrelsen har under instämmande av centralanstaltens styrelse och statskontoret tillstyrkt, att för närvarande endast ett dylikt kultiveringsförsök måtte anordnas, förlagt till Västerbottens län.

För egen del anser jag det vara mycket önskvärt, att kultiveringsförsök av här antydd art snarast möjligt komma till utförande. Att ett dylikt försök borde anordnas inom Västerbottens län har icke från något håll rönt gensaga. Även jag biträder förslaget i denna del. Detta län med sin stora betydelse för det norrländska jordbruket saknar helt av staten bedriven eller understödd försöksverksamhet på hithörande eller angränsande verksamhetsområden. Vad härefter angår frågan om kultiveringsförsöks anordnande jämväl i Jämtlands och Västernorrlands län har i myndigheternas yttranden erinrats om förefintligheten av Gisselås försöksgård och försöken vid Medstugan i Jämtlands län samt den vid 1930 års riksdag beslutade statliga försöksgården vid Offer i Västernorrlands län. Enligt vad jag har mig bekant torde emellertid å den till försöksgården hörande marken vid Offer, vilken gård för övrigt ännu ej övertagits av staten, icke finnas någon oodlad jord, som lämpligen kan tänkas ifrågakomma för nykultivering för betesändamål och kultiveringsförsök av här antydd art. Med hänsyn till det stora intresse, som icke minst inom Västernorrlands län lär finnas för beteskulturens utveckling — därvid uppmärksamheten särskilt inriktats på det viktiga spörsmålet om särskiljandet av skogsmark och betesmark — tillstyrker jag, att ett kultiveringsförsök anordnas även inom sagda län.

Med godtagande i huvudsak av de utav lantbruksstyrelsen ifrågasatta

jämkningarna i föreningens anslagsberäkning skulle för ett vart av de utav mig sålunda tillstyrkta kultiveringsförsöken — vilka böra anordnas av svenska betes- och vallföreningen i samråd med centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet — erfordras anslag enligt förslagsvis följande beräkning:

Engångskostnader.

Anläggning med erforderlig dränering, kalkning, vattenanordningar och inhägnad (6—8 fallor), två tredjedelar av kostnaden,	kronor 1,600
Anordningar för grundvattenståndsmätningar	» 200
Kreatursvåg med frakt, erforderligt skjul och inmontering jämte andra försöksattiraljer ävensom oförutsedda utgifter	» 1,200
	Summa kronor 3,000.

Årliga kostnader.

Arvode till assistent jämte reseersättning till denne	kronor 1,500
Gödselkostnader och extra arbeten, såsom gödselspridning, ruggslätter, djurens vägning och mjölkning m. m.	» 600
Botaniska och kemiska analyser och övriga undersökningar	» 400
	Summa kronor 2,500.

För båda kultiveringsförsöken skulle alltså för nästinstundande budgetår erfordrades tillhopa (3,000 + 2,500 + 3,000 + 2,500 =) 11,000 kronor.

Övriga av verksamheten uppkommande kostnader, såsom resor samt ledning och kontroll av försöken, torde på sätt lantbruksstyrelsen tillstyrkt böra falla inom ramen för föreningens allmänna verksamhet.

Med betes- och vallföreningens förslag om anordnande av fyra kontrollgårdar avses i huvudsak, att under praktiska förhållanden få driftsekonomiskt prövat olika metoder angående betes- och vallkulturen, innan de rekommenderades till allmänt genomförande. Föreningens mening är icke att inrätta egna gårdar, utan ämnar föreningen för ernående av snabbt resultat anlita sådana enskilda gårdar, som redan kommit långt i avseende å beteskultur och där ägarna i viss mån inställt gårdens drift på ett för kontrollverksamhet lämpligt system. Föreningen har beräknat engångskostnaderna för varje dylik kontrollgård, varav en å lerjord i Mälardalen, en å moränjord i Närke, en å lättare sandjord i Västergötland och en i Västernorrlands län, till 2,500 kronor. De årliga kostnaderna beräknas till 8,000 kronor i gemensamma utgifter samt dessutom 6,000 kronor för varje gård. Kontrollverksamheten skulle enligt föreningen pågå under en minimitid av fem år.

Såsom framgår av det förestående har lantbruksstyrelsen med instämmande av statskontoret, under hemställan om allmän utredning rörande försöksverksamheten på betes- och vallområdet, icke tillstyrkt föreningens förevarande förslag.

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har däremot, utan att förringa lantbruksstyrelsens krav om utredning rörande frågan om försöksverksamheten, icke funnit tillräckliga skäl föreligga att i avvaktan på resultatet av en sådan utredning helt uppskjuta frågan om anordnande av kontrollgårdar för beteskultur. Centralanstaltens styrelse har vidare anmärkt, att sådana driftsekonomiska spörsmål, som skulle belysas genom kontrollgårdarnas anordnande, för närvarande knappast vore föremål för behandling vid andra försöksgårdar på jordbruksområdet. Styrelsen tillägger, att den ifrågasatta kontrollen hade det värde för jordbruksnäringen, att verksamheten snarast möjligt borde igångsättas, samt föreslår, att medel för nästkommande budgetår anvisas för minst en kontrollgård.

För egen del ansluter jag mig i huvudsak till vad styrelsen för centralanstalten sålunda uttalat. Genom det föreliggande uppslaget öppnas en möjlighet att utan mera avsevärda kostnader för staten samt på ett jämförelsevis enkelt sätt få de rön och erfarenheter, vilka kunna utvinnas från några gårdar, som inriktat sin drift enligt den moderna beteskulturens krav, tillgodogjorda för en större jordbrukande allmänhet. Jag förordar alltså, att kontrollverksamheten i fråga må snarast igångsättas, ehuru till en början i begränsad omfattning. Därvid ifrågasätter jag, att för budgetåret 1931/1932 uppföres anslag för anordnande av två kontrollgårdar i huvudsaklig överensstämmelse med föreningens förslag. Vid valet av dessa gårdar synes mig i första rummet böra ifrågakomma den i Västergötland och den i Närke belägna, vilka gårdar torde med hänsyn till läge och möjligheter att utan allt för stora kostnader genomföra kontrollen vara särskilt lämpliga. För engångskostnaderna torde, i anslutning till föreningens äskande, böra beräknas ett belopp av 2,500 kronor för en var av gårdarna. De årliga kostnaderna synas mig kunna för en var gård förslagsvis beräknas sålunda:

En assistent jämte resekostnader	kronor 2,500
Extra arbetskostnader	» 1,500
Ersättning till försöksvärden	» 1,000
Bokföringskostnader, analyser, tryck och diverse utgifter	» 2,000

Summa kronor 7,000.

För budgetåret 1931/1932 torde alltså för anordnande av två kontrollgårdar av här antydd art böra beräknas ett anslagsbelopp av $(2,500 + 7,000 + 2,500 + 7,000) = 19,000$ kronor.

Övriga till äventyrs uppkommande kostnader torde böra utgå av betes- och vallföreningens allmänna anslag. Kontrollverksamheten torde böra planläggas och utföras i samarbete med centralanstalten.

Såväl det nu tillstyrkta anslagsbeloppet å 19,000 kronor som det förut till kultiveringsförsök i Norrland förordade beloppet å 11,000 kronor torde böra mot redovisningsskyldighet ställas till svenska betes- och vallföreningens

förfogande under de närmare villkor, som Kungl. Maj:t må finna erforderliga i avseende å medlens användning.

I enlighet med vad jag tillstyrkt skulle alltså för budgetåret 1931/1932 till förenämnda åtgärder för beteskulturens främjande erfordras anslag å tillhoppa (11,000 + 19,000 =) 30,000 kronor, därav (6,000 + 5,000) = 11,000 kronor såsom engångskostnader och återstoden såsom driftkostnader.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beteskulturens främjande medelst anordnande, i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag tillstyrkt, av två kultiveringsförsök å betesmark i Norrland och två kontrollgårdar i mellersta Sverige för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 30,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.